קיב: יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

רבינו גרשום

כתיבי אפי' בר כריה ירית ליה לאב ואיכא סיבת נחלה משבטא דאמא לשבטא דאבא ודכן שייך בתר דאב לתודיה. תריץ הכי דלא מזהיר קרא דכי תסוב אלא בשעת נישואין דכשעת נישואין מזהיר דמנסכין לה כי היכי דלא תסוב אבל מן הבן והיורשין לא מזהיר הואיל דנישאת למשפחת אביה. ומקשי רב ייסר אי הכי כדמוקמת לה האי דכתב בקרא לאחד ממשפחת אביה מטה אביה ואמה מיבעי ליה ומשני אע"ג דלא כתב בקרא ממשפחת מטה אביה ואמה מכמע הכי דכי האי גוונא קיימי נכסים כדקיימי קיימי וגלי רחמנא ממשפחת מטה אביה והוא הדין למשפחת אמה דאי כתב רחמנא לאחד ממשפחת מטה אביה ואמה הוה אמינא אפי' איסכא דאבא של בעל ממשפחת אמה של בת ואמו של בעל ממשפחת אביה של בת דהשתא מתעקרא נחלה משום דבעל שייך אחר אביו קמ"ל דאיסכא לא אלא אביו משבט אביה ואמו משבט אמה כי היכי דמתוקמי קראי שפיר: תנא בסבת הבן. ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה למטה בסיבת הבן הכתוב מדבר כו'. ובהאי לישנא איכא למשמע בין בסיבת הבן בין בסיבת הבעל אבל באידך לישנא ליכא למשמע מינה כי אם בסיבת הבעל לחוד

כי מינסבא לשבטא דאביה מתעקרא נחלת האם משבטא דאימא לשבטא דאבא כיון דלא אמר שכבר הוסבה ומשני דמנסכינן לה וכו' ועל פ"ה יש לתמוה שאין זה שיטת גמרא דרב פפא מקשי לאביי אבריתא ואביי לא מהדר מידי ועושה בעיא שלו בלשון קושיא ועוד דמקיק אביי שכבר הוסבה לא אמרינן ולפירושו הוה ליה למימר ולאמא דהא מספקא ליה ואין בספרים ולאמא ועוד דבכל הספרים גרסינן אמר ליה אביי דמשמע דאקושיא דאקשי ליה רב פפא מהדר לשנויי: **ה"ג** ר"ת תניא בסיבת הבעל לא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה למטה (ג) (אחר) הרי בסיבת הבעל הכתוב מדבר אתה אומר בסיבת הבעל או אינו אלא בסיבת הבעל כשהוא אומר הרי בסיבת הבעל אמור לא תסוב נחלה ממטה למטה אחר הרי בסיבת הבעל דתרי קראי מוקי להו בסיבת הבעל ותניא בסיבת הבן דקרא קמא מוקי בסיבת הבן ועוד דלפ"ה הוה מצי למימר נמי דכ"ע מיהת קרא קמא בסיבת הבן מאי משמע: תרוייהו

אי הכי האי לאחד ממשפחת מטה אביה ואמה מיבעי ליה אי כתיב הכי הוה אמינא אפילו איפכא קא משמע לן תניא בסבת הבן ותניא בסבת הבעל (ה) תניא בסבת הבן ¹ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה בסבת הבן הכתוב מדבר אתה אומר בסבת הבן או אינו אלא בסבת הבעל כשהוא אומר ²ולא תסוב נחלה ממטה למטה אחר הרי בסבת הבעל אמור הא מה אני מקיים ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה בסבת הבן הכתוב מדבר תניא

הזהיר לנו ולא תסוב נחלה כלומר הזהרו בכל נשואי נשים שבשעת נישואין לא יוכלו לבא לידי הסבת נחלה לא שנא הסבת נחלת אב של אשה לא שנא הסבת נחלת אמה בתרוייהו איכא למימר דקפיד קרא שלא תסוב למטה אחר ולקמייה פריך הא בעל כרחך קרא קאמר למשפחת מטה אביה וגו' אבל למשפחת אמה לא חיים וכיון דלא (ב) שייך שמעינן מינה דהאי לא תסוב לא קפיד אלא אנחלה שיורשת מאב ולאביי משני לה לקמן [לעיל ע"א] דאיכא למימר דמנסכינן לה גברא דדמי לה שאביו מרחוכן ואמו משמעון. (ו)ומשני **דלמא שאני האם שכבר הוסבה.** כלומר לעולם אימא לך דקרא לא קפיד אם מוסבת נחלת אם למטה אחר שהרי בעל כרחך כבר הוסבה משעה שנפלה ירושת האם שמשבט שמעון לזו הבת שאביה משבט רחוכן והיא מתייחסת למטה אביה נמצא שמעלמה הוסבה הנחלה של שמעון לשבט רחוכן בלא נישואי הבת הלכך כי מנסכינן לה לאחד ממשפחת מטה אביה שפיר דמי ולא קפיד קרא אלא אנחלה שהיא שיורשת מאביה שלא תוסב למטה אחר דההיא שיורשת מאביה כדקיימא קיימא דאכתי בחזקת שבט רחוכן אימא לנחלה שהבת על שם שבט רחוכן מתייחסת. ואביי פריך ודלמא שכבר הוסבה לא אמרינן כלומר בשביל שהוסבה קצת אין לנו לומר לא חייש מו אי מתעקרא לגמרי ומנסכינן לה לגברא דהוא משבט רחוכן מאביו ומאמו ומתעקרא נחלת אם שירשה בת זו שהיא מנחלת מטה שמעון אין לנו לומר כן שהרי לא תסוב כתיב [במדבר לו] דמשמע לא תסוב על ידי נישואין כלל שאע"פ שהוסבה קצת לא נוסף להסיבה יותר ולעקרה לגמרי אלא נעשה לה תקנה שלא תעקר לגמרי כדלקמן [לעיל ע"א] לפי שהיה יודע אביי שאפשר לעשות תקנה שלא תעקר נחלת האם כדלקמן הלכך פריך הכי ודלמא שכבר הוסבה לא אמרינן שאפשר בתקנה או דלמא קרא לא חיים להיות הסבה הלא קפיד אלא שתנשא לאחד ממטה אביה אבל לאמה לא חיים: **א"ל רב יימר לרב אשי.** אמאי מספקא ליה לאביי אי אמרינן שכבר הוסבה או לא אמרינן הא ודאי מקרא שמעינן דאמרי' שכבר הוסבה דהא לא קפיד קרא אי מיעקרא נחלה דאימא דכתיב [במדבר לו] לאחד ממשפחת מטה אביה וגו' ולאמה לא חיים דאי אמרת בשלמא אמרינן שכבר הוסבה שפיר דהא לא קפיד קרא אי מיעקרא נחלה דאימא דכתיב לאחד ממשפחת מטה אביה דהא השתא ודאי מיעקרא לגמרי נחלת אימא אלא אי אמרת לא אמרינן דכבר הוסבה כדקאמר אביי והלא כשניסת לאחד ממשפחת אביה כדכתב בקרא הא ודאי מיעקרא נחלה משבטא דאימא לשבטא דאבא אלא לאו שמע מינה דאמרינן שכבר הוסבה והלכך כי אמר רחמנא לא תסוב אירושה אב קאי אכל ירושה דאימא כבר הוסבה ולא חיישינן אם תעקר לגמרי: **דמנסכינן לה כו'.** אלינא דאביי קא משני דהכי קמיבעיא ליה מי אמרינן שכבר הוסבה כדמוכח קרא כדכתיב ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה דהשתא מיעקרא נחלה דאימא וכי כתיב לא תסוב אנחלת אב קא מזהר רחמנא ולא אנחלת אם או דלמא לא תסוב דוקא דאפילו בנחלת אם מזהר לן רחמנא ולא אמרינן שכבר הוסבה והאי דכתיב מטה אביה לאו דוקא אלא דמנסכינן לה לגברא שהוא דומה לה מכל וכל שאביו משבט רחוכן כמותה ואמו משבט שמעון דוגמת האשה הזאת דהשתא ליכא עקירת נחלה כלל דבודאי נחלתה מאביה לא מיעקרא כלל דמשבט רחוכן היתה והשתא נמי של שבט רחוכן היא דבין בה ובין בעלה מתייחסין על שבט רחוכן ואע"ג דמעיקרא היתה משבט רחוכן לגמרי והשתא נהפכה לאיש שמקצת משמעון שהרי אמו משמעון אין זו הוסבה שהרי לא אסר הכתוב ליקח לאיש משבט רחוכן אשה משבט שמעון כדי שלא יירש הבן שהוא משבט אחר מלד אמו ואע"פ שנהפכה נחלת איש שבולו מרחוכן לבנו שמשבט שמעון מלד אמו ונחלת אמה של בת זו שמשבט שמעון לא מיעקרא כלל דאי ירית לה בעל שהוא משמעון מלד אמו ואביו מרחוכן או בנו נמצאת גם עתה הנחלה בחזקת איש שמקצת מאב ומקצת מאם כמו שהיתה בחזקתה שהיא מרחוכן ומשמעון(ז): **אי הכי.** דאשה היורשת כ' מטות בעינן נמי שתנשא לאיש שנולד מהנהו כ' מטות ממשפחת מטה אביה ואמה מינבי ליה אלא מדכתב שמעון דלא קפיד קרא לעקירת נחלת אם לפי שכבר הוסבה ואכתי מאי איבעיא ליה לאביי: ומשני **אי כשב.** דאמנא הכי מטה אביה ואמה הוה אמינא אפילו איפכא אביו משמעון ואמו מרחוכן ואע"פ שאביה מרחוכן ואמה משמעון דסד"א לא קפיד קרא אלא שיהא הוא נמי מאותן שני מטות שלה בין באומו ענין בין למפרע דהשתא נמי לא מיעקרא לא נחלת אב ולא נחלת אם לגמרי דהא בעל איכא חד לד מרחוכן וחד לד משמעון ונמצאו שני הנחלות של שבט שמעון ורחוכן בחזקתן קיימי קמ"ל דוקא ממשפחת מטה אביה יהא עיקר היחס של בעלה שיהא נמי אביו משבט רחוכן שאילו היה אביו משמעון אע"פ שאמו מרחוכן הרי הוסבה נחלת רחוכן למטה שמעון שעיקר יחס הבן אחר אביו והבת אחר אביה ומדכתב לא תסוב ממילא שמעינן דמנסכינן לה גברא דאימיה נמי משבטא דאימא של זו כדי שלא תעקר נחלת האם יותר והיינו דמספקא ליה מעיקרא סוף סוף הא קא מתעקרא כו' אם לא תרלה לומר דמנסכינן לה גברא דאימיה משבטא דאימה ואביהי משבטא דאבוה משום דקשיא לך מטה אביה ואמה מינבי ליה וללא תסוב לא חיישת דלא אייתי קרא בהסבת נחלת אם משום דכבר הוסבה אדרבה לא תסוב דוקא הוא ולא אמרינן שכבר הוסבה אבל מטה אביה לאו דוקא דהאי דלא כתב מטה אביה ואמה משום דהוה אמינא אפילו איפכא ולעולם מנסכינן לה לגברא דהוא נמי משבטא דאימה ולא מיעקרא נחלה דאימא וכיון דאיכא למימר הכי לא אמרינן שכבר הוסבה: **תניא בסיבת הבן תניא בסיבת הבעל.** כלומר אע"ג דאוקמינן להני תרי קראי לא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה ולא תסוב נחלה ממטה למטה אחר תרוייהו בסיבת הבן ולשני לאו בדקתני ואומר אפילו הכי אשכחן ברייתות דמוקי לקמא בסיבת הבן ולתניינא בסיבת הבעל וקדייק לה לקמן מדכתב כיה למטה אחר וכן לאו אחר הוא אלא בבעל מייבי ומדבתרא בסיבת הבעל קמא בסיבת הבן ושני הברייתות תנו בסיבת הבן ותנו נמי בסיבת הבעל דבשני הברייתות מפרש להני תרי קראי ומוקמי חד בסיבת הבן וחד בסיבת הבעל: ה"ג **תניא בסיבת הבן ותניא בסיבת הבעל לא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה בסיבת הבן הכתוב מדבר אתה אומר בסיבת הבן או אינו אלא בסיבת הבעל כשהוא אומר לא תסוב נחלה ממטה למטה אחר הרי בסיבת הבעל אמור הא מה אני מקיים לא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה בסיבת הבן הכתוב מדבר**

תניא

מסורת הש"ס

(א) נב"ו ותניא בסיבת הבעל ולא תסוב כל"ל ותיבות תניא בסיבת הבן נמחק:
(ב) רש"ש ד"ה לא סלי וכו' וכיון דלא חייש שמעינן מינה: (ג) תוס' ד"ה ה"ג ר"ת וכו' ממטה למטה בסיבת הבעל כל"ל ותיבות אחר הרי נמחק וע"ב כך היא גירסת ר"ת תניא בסיבת הבן תניא בסיבת הבעל תניא בסיבת הבן ולא תסוב נחלה ממטה וכו' תניא בסיבת הבעל ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה למטה בסיבת הבעל הכתוב מדבר אתה אומר כו' כשהוא אומר לא תסוב נחלה ממטה למטה אחר הרי בסיבת הבעל הכתוב מדבר:
(ד) ומכאן אחר לע"ז.
(ה) ע"כ מע"ז.

תורה אור השלם

1 ולא תסב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה כי איש בנחלת מטה אבתיו ידבקו בני ישראל:
במדבר לו ז
2 ולא תסב נחלה ממטה למטה אחר כי איש בנחלתו ידבקו מטות בני ישראל: במדבר לו ט

הגהות הב"ח

(ו) גב' ומשמע דאמרי' שכבר הוסבה כדי שלא תעקר נחלת אם לגמרי אלא אי אמרת דאביה מרחוכן ואמו משמעון אי אמרת דאביה מרחוכן ואמו משמעון אי אמרת דאביה מרחוכן ואמו משמעון